

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
 Б.Л. Гульман
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГРУПОВІ ФОРМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологічне консультування та психотерапія
(найменування освітньої програм)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2021 рік

Робоча програма «Групові форми психологічної роботи»

(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 053 «Психологія»

спеціалізацією «Психологічне консультування та психотерапія»

«30» 08 2021 р., - 13 с.

Розробники: Жидко М.Є., к. психол. н., доц., декан 7 факультету

(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

М. Жидко
(підпис)

Гулий Ю.І., к. психол. н., доц., зав. кафедри 704

(прізвище та ініціали, посада, наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри 704

психології

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри психології к. психол. н., доц.

Науковий ступінь та вчене звання

Г

(підпис)

Ю.І. Гулий

(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>05 – Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і айменування)	за вибором
Кількість модулів – 1	Спеціальність: <u>053 «Психологія»</u> (код та найменування) Освітня програма Психологічне консультування та психотерапія (найменування)	Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2021/2022
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбачено навчальним планом		Семестр
Загальна кількість годин - 40 /135		1-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 6, 875.	Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський)</u>	Лекції
		16 год.
		Практичні, семінарські*
		24 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		95 год.
		Вид контролю:
		модульний контроль, іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 40/95.

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - Метою викладання навчальної дисципліни «Групові форми психологічної роботи» є формування компетенцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо принципів і методів групової психологічної роботи та забезпечують практичні вміння щодо складання плану цієї роботи з урахуванням різних психологічних і психотерапевтичних методів.

Завдання – Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність застосовувати знання психологічних і психотерапевтичних принципів у груповій психологічній роботі.
2. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми міжособистісної взаємодії у груповій роботі.
3. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності при здійсненні групової взаємодії.
4. Здатність діяти на основі етичних мотивів при здійсненні групової роботи.
5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо щодо реалізації завдань групової психологічної роботи.
6. Здатність здійснювати тренінгову, психотерапевтичну діяльність з використанням науково верифікованих методів та технік групової роботи.
7. Здатність організовувати та реалізовувати програми активного навчання у груповій роботі.
8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію при вдосконаленні методів групової психологічної роботи.
9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики при здійсненні групової взаємодії.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Засвоїти основні психологічні і психотерапевтичні принципи групової психологічної роботи.
2. Володіти загальним психологічним інструментарієм щодо виявлення і вирішення проблем міжособистісної взаємодії у груповій роботі.
3. Засвоїти принципи мультикультурності при здійсненні групової взаємодії.
4. Засвоїти норми професійної етики при здійсненні групової взаємодії.

Б) Уміння:

1. Опанувати застосуванням основних психологічних принципів при здійсненні групової роботи.

2. Здійснювати вибір методів та інструментальних засобів виявлення і вирішення проблем міжособистісної взаємодії у груповій роботі.

3. Розробляти програми активного навчання у груповій психологічній роботі.

В) Комунікація:

1. Володіти професійним досвідом формування ефективної комунікативної стратегії при здійсненні групової роботи.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Відповідальність за прийняття рішень при виявленні проблем взаємодії у груповій психологічній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: Організаційна психологія, Психологічна служба, Психологія та психотерапія життєвих криз.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні аспекти групових форм психологічної роботи.

Тема 1. Мала група як об'єкт соціально-психологічного дослідження.

Поняття, класифікація, функції та характеристики малої групи. Фундаментальні проблеми вивчення малих груп.

Тема 2 . Історичні аспекти дослідження малої групи.

Історія соціально-психологічних досліджень малої групи. Сучасні підходи до вивчення малої групи у закордонній психології. Сучасні підходи до вивчення малої групи у вітчизняній психології.

Тема 3. Феноменологія групового функціонування.

Основні соціально-психологічні феномени групової взаємодії: психологічний вплив, соціальна фасилітація та соціальна інгібіція, соціальне розслаблення, деіндивідуалізація, екстремалізація, конформізм, вплив меншості, підкорення авторитету. Методи ідентифікування та засоби протистояння психологічному впливу в групі.

Тема 4. Генезис та розвиток малої групи.

Детермінанти виникнення малої групи. Моделі групоутворення: стратометрична концепція А.В.Петровського, параметричний підхід Л.І.Уманського, двофакторний підхід Б.Такмена.

Тема 5. Етапи розвитку малої групи.

Етапи розвитку групи у сфері міжособистісної активності. Утворення рольової структури групи. Етапи розвитку групи у сфері ділової активності.

Тема 6. Механізми групової динаміки.

Поняття групової динаміки. Механізми розвитку малої групи: розв'язання групових протиріч; «ідіосинкразичний кредит»; психологічний обмін.

Змістовний модуль 2. Процес групового функціонування.

Тема 7. Соціально-психологічні характеристики сформованої малої групи. Структурні характеристики малої групи.

Структурні виміри групи: формально-статусний вимір групової структури; соціометричний вимір; комунікативний вимір; позиції соціальної влади; лідерство як вимір групової структури. Статичні та динамічні моделі групової структури.

Тема 8. Групові норми як характеристика сформованої малої групи.

Поняття, види та функції групових норм. Особливості формування групових норм. Підходи до вивчення групових норм. Нормативна поведінка групової більшості. Нормативна поведінка групової меншості. Наслідки відхилення від групових норм.

Тема 9. Групова згуртованість як характеристика сформованої малої групи.

Поняття згуртованості. Основні напрямки дослідження групової згуртованості: згуртованість як міжособистісна атракція, згуртованість як результат мотивації групового членства, згуртованість як ціннісно-орієнтаційна єдність. Способи підвищення згуртованості в групі; наслідки росту згуртованості в групі. Згуртованість та сумісність.

Тема 10. Лідерство та керівництво в малій групі.

Поняття про лідерство та керівництво. Теорії походження лідерства і керівництва. Стили лідерства та керівництва.

Тема 11. Харизматичне лідерство.

Поняття харизми. Підходи до визначення характеристик харизматичного лідера. Загальна та специфічна концепції харизматичного лідерства.

Тема 12. Групове рішення та групова ефективність.

Індивідуальні та групові рішення. Види групових завдань. Етапи прийняття рішень. Аналіз якості групових рішень. Групові деформації. Групова ефективність. Критерії групової ефективності.

Тема 13. Особистість у груповому процесі.

Статус особистості як показник становища у групі. Позиція як інтегральна система вибіркового відношення особистості. Установка як центральний елемент позиції. Роль як реалізація статусу і позиції особистості в групі.

Тема 14. Психологічний вплив в групі.

Поняття психологічного впливу, його відмінності від соціального та фізичного впливу. Види психологічного впливу. Засоби психологічного впливу. Механізми психологічного впливу. Критерії цивілізованого впливу. Засоби протистояння нецивілізованому психологічному впливу.

Тема 15. Міжособистісний вплив та соціальна влада в групі.

Визначення понять. Залежність та влада. Психологічні аспекти соціальної влади. Класифікація видів соціальної влади: влада винагороди, влада примушування, влада експертна, влада інформаційна, влада референтна, влада легітимна (взаємності та справедливості). Ефекти влади.

Тема 16. Психологічний супровід роботи групи.

Ідентифікування та аналіз проблем членів групи у міжособистісній та професійній сферах. Особливості консультування в сфері рішення групових проблем. Профілактичні та освітянські заходи у роботі з групою.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні аспекти групових форм психологічної роботи.					
Тема 1. Мала група як об'єкт соціально-психологічного дослідження.	12	1	1		10
Тема 2. Історичні аспекти дослідження малої групи.	10	1	1		8
Тема 3. Феноменологія групового функціонування.	10	1	1		8
Тема 4. Генезис та розвиток малої групи.	10	1	1		8
Тема 5. Етапи розвитку малої групи.	11	1	2		8
Тема 6. Механізми групової динаміки.	11	1	2		8
Разом за модулем 1	64	6	8		50
Змістовний модуль 2. Процес групового функціонування.					
Тема 7. Соціально-психологічні характеристики сформованої малої групи. Структурні характеристики малої групи.	7	1	2		4
Тема 8. Групові норми як характеристика сформованої малої групи.	7	1	2		4
Тема 9. Групова згуртованість як характеристика	6	1	1		4

сформованої малої групи.					
Тема 10.Лідерство та керівництво в малій групі.	6	1	1		4
Тема 11.Харизматичне лідерство.	6	1	1		4
Тема 12. Групове рішення та групова ефективність.	8	1	2		5
Тема 13.Особистість у груповому процесі.	7	1	1		5
Тема 14. Психологічний вплив в групі.	8	1	2		5
Тема 15. Міжособистісний вплив та соціальна влада в групі.	8	1	2		5
Тема 16.Психологічний супровод роботи групи.	8	1	2		5
Разом за модулем 2	71	10	16		45
Усього годин	135	16	24		95

5. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількістьгодин
1	Тема 1. Мала група як об'єкт соціально-психологічного дослідження.	1
2	Тема 2. Історичні аспекти дослідження малої групи.	1
3	Тема 3.Феноменологія групового функціонування.	1

4	Тема 4.Генезіс та розвиток малої групи.	1
5	Тема 5.Етапи розвитку малої групи.	2
6	Тема 6. Механізми групової динаміки.	2
7	Тема 7. Соціально-психологічні характеристики сформованої малої групи. Структурні характеристики малої групи.	2
8	Тема 8. Групові норми як характеристика сформованої малої групи.	2
9	Тема 9.Групова згуртованість як характеристика сформованої малої групи.	1
10	Тема 10.Лідерство та керівництво в малій групі.	1
11	Тема 11.Харизматичне лідерство.	1
12	Тема 12. Групове рішення та групова ефективність.	2
13	Тема 13.Особистість у груповому процесі.	1
14	Тема 14. Психологічний вплив в групі.	2
15	Тема 15.Міжособистісний вплив та соціальна влада в групі.	2
16	Тема 16.Психологічний супровод роботи групи.	2
	Разом	24

7. Теми лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількістьгодин
1	Тема 1. Мала група як об'єкт соціально-психологічного дослідження.	10
2	Тема 2. Історичні аспекти дослідження малої групи.	8
3	Тема 3.Феноменологія групового функціонування.	8
4	Тема 4.Генезіс та розвиток малої групи.	8
5	Тема 5.Етапи розвитку малої групи.	8

6	Тема 6. Механізми групової динаміки.	8
7	Тема 7. Соціально-психологічні характеристики сформованої малої групи. Структурні характеристики малої групи.	4
8	Тема 8. Групові норми як характеристика сформованої малої групи.	4
9	Тема 9.Групова згуртованість як характеристика сформованої малої групи.	4
10	Тема 10.Лідерство та керівництво в малій групі.	4
11	Тема 11.Харизматичне лідерство.	4
12	Тема 12. Групове рішення та групова ефективність.	5
13	Тема 13.Особистість у груповому процесі.	5
14	Тема 14. Психологічний вплив в групі.	5
15	Тема 15.Міжособистісний вплив та соціальна влада в групі.	5
16	Тема 16.Психологічний супровод роботи групи.	5
	Разом	95

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

Лекції - усний систематичний і послідовний виклад матеріалу, який спрямований на поглиблення теоретичних уявлень щодо різних психотерапевтичних підходів при здійсненні групової психологічної роботи; придбання студентами теоретичних знань щодо групових методів психологічної роботи Тематика лекцій визначена робочою програмою.

Практичне заняття спрямовано на поглиблення науково-теоретичних знань та встановлення зв'язку між теоретичними положеннями та способами їх застосування при вирішенні завдань психологічної практики.

Самостійна робота передбачає підготовку студентів до семінарських занять протягом семестру, виконання модульних та реферативних робіт.

Консультація – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення лекційного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни.

11. Методи контролю

Поточний контроль являє собою оцінювання самостійної роботи студента у формі: виконаного та своєчасно зданого на перевірку викладачу письмового завдання, що винесене на практичне заняття, або у вигляді домашнього завдання; проміжних контрольних робіт, які проводяться по завершенню вивчення певної теми дисципліни; виступу із доповіддю або рефератом за тематикою навчальної дисципліни; участь студента в обговорюванні питань на лекційних та семінарських заняттях.

За *виступ із доповіддю* студент може отримати 3 бали: 1 бал зараховується студенту за умови використання у доповіді матеріалу у недостатньому обсязі, слабо структурованого або аналогічного іншим студентським роботам (у тому числі у мережі Інтернет) та у разі неможливості відповісти на запитання аудиторії чи викладача на питання, що стосуються викладеного матеріалу; 2 бали – при викладанні матеріалу в достатньому обсязі, але недостатньо структурованого та послідовного, та у разі неповної відповіді на запитання аудиторії чи викладача на питання, що стосуються викладеного матеріалу; 3 бали – при використанні у доповіді матеріалу в достатньому обсязі, достатньо структурованого та послідовного, при використанні додаткових джерел, демонстрації ерудиції, схильності до наукового мислення та здібностей практичного фахівця при викладенні матеріалу та відповіді на питання аудиторії та викладача.

У разі бажання покращити поточну успішність та заробити бали, яких бракує, студент має можливість виступити із додатковою доповіддю або написати реферат з відповідного змістового модулю (за викладеною вище схемою оцінювання). Оформлення реферату також оцінюється додатково: 1 бал – за оформлення реферату згідно вимог проте з незначними недоліками, 2 бали – за коректне оформлення реферату без недоліків. У разі недотримання вимог оформлення реферату додаткові бали не начисляються.

Активна участь студента в обговорюванні питань на практичних (семінарських) чи лекційних заняттях оцінюється в 1 бал.

Результати поточного контролю позначаються на визначенні модульної та підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульний контроль проводиться протягом семестру і включає поточний контроль засвоєння навчального матеріалу на аудиторних заняттях, виконання обов'язкових завдань для самостійної роботи, передбачених навчальним планом і робочою програмою дисципліни, написання модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота проводиться по завершенню вивчення відповідної частини теоретичного матеріалу навчального курсу. Модульна контрольна робота представляє собою письмову відповідь на 2 питання з тематики лекційного матеріалу, питань, винесених для самостійного вивчення, а також знань і вмінь, які відпрацьовувалися на семінарських і практичних заняттях у кожному змістовному модулі. За кожне з питань студент

максимально може отримати 12 балів (за кожен модульну контрольну роботу максимально – 24 балів). Відсутність модульної контрольної роботи за змістовним модулем не дозволяє вважати його зарахованим і є причиною не допуску для отримання підсумкової оцінки та складання іспиту.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	6	0...6
Виступ на семінарських заняттях	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...12	2	0...24
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	6	0...6
Виступ на семінарських заняттях	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...12	2	0...24
Усього за семестр			0...100

Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі іспиту та відбувається за умови, якщо студент набрав з навчальної дисципліни 35-59 балів. Семестровий підсумковий контроль є сумою отриманих студентом за виконані ним модульні контрольні роботи, завдання поточного контролю бали. Підсумковий бал, що дозволяє студенту отримати загальний контрольний результат, повинен бути не менш 60 балів.

Іспит проводиться у письмовій формі. Перші два завдання – питання з тематики змістових модулів. Третє завдання являє собою практичне завдання, яке дозволяє оцінити здібності застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних задач.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки: володіння системою понять у даній предметній області, знати основні методи групової психологічної роботи, задачі та предмет дисципліни.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки: вміти практично застосовувати основні методи групової психологічної роботи, здійснювати аналіз її результатів, робити відповідні висновки і узагальнення.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Здати МКР. Знати основні задачі і принципи групової психологічної роботи.

Добре (75-89). Твердо знати основні методи групової психологічної роботи, уміти: знаходити шляхи її активізації, розв'язувати відповідні задачі прикладного характеру. Якісно здійснювати аналіз її результатів.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні роботи з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання курсової роботи (проекту) – не передбачено навчальним планом.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Кочунас Р. Психологическое консультирование. Групповая психотерапия / Р. Кочунас. – М. : Академический Проект, 2002. – 464 с.

Електронний ресурс:

- НМК з дисципліни (Ментор),
- робоча програма

14. Рекомендована література

Базова

2. Кочунас Р. Психологическое консультирование. Групповая психотерапия / Р. Кочунас. – М. : Академический Проект, 2002. – 464 с.

3. Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам. – СПб.: Питер, 2001. – 384 с.

Допоміжна

4. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: Пер. с англ./Общ. ред. и вступ. ст. Л.А. Петровской. / К. Рудестам. – М.: Прогресс, 2010. – 368 с.

5. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии / И. Ялом. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 640 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського - nbuv.gov.ua